

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/86/2001

KARY CIELESNE W WYCHOWANIU DZIECI

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, CZERWIEC 2001

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- Od roku 1993 wzrosło w opinii społeczeństwa znaczenie kurateli i kontaktu z dzieckiem jako pozytywnych czynników w procesie wychowawczym. Obecnie większość ankietowanych uważa, że brak kontroli nad tym, co robią dzieci (63%, wzrost o 15 punktów), oraz brak czasu na rozmowy o problemach dziecka (62%, wzrost o 16 punktów) źle wpływają na wychowanie dzieci. W porównaniu z rokiem 1993 ankietowani nieco częściej postrzegają negatywne skutki zbytnej surowości oraz niedoceniań sukcesów dzieci, rzadziej zaś wskazują na negatywne skutki rozpieszczania dzieci i pobłażania im. Można więc powiedzieć, że w świadomości społecznej rygoryzm i restrykcje (bicie, surowość) jako metody wychowawcze powoli ustępują aprobacie wzmocnień pozytywnych (docenianie, chwalenie, wspieranie) w wychowaniu młodego pokolenia.
- Mniej niż jedna trzecia ogółu badanych (29%) należy do zdecydowanych przeciwników kar cielesnych i jest zdania, że dziecko nie zasługuje na bicie za żadne przewinienie. Zdecydowana większość zaś przyzwala na stosowanie kar fizycznych wobec „trudnych” i nieposłusznym dzieci. Ponad połowa Polaków uważa, że sprawienie dziecku lania jest uzasadnione, gdy popełni ono drobną kradzież (54%), bierze narkotyki (53%) lub pije alkohol (52%). Około dwóch piątych ankietowanych dałoby dziecku w skórę za wagarowanie (39%) i palenie papierosów (38%). Mniej więcej jedna trzecia jest zdania, że „trzeba dziecku wlać”, gdy okazuje rodzicom brak szacunku (36%), ucieka z domu (34%) lub nie słucha rodziców (31%). Mniej badanych należy do zwolenników kary fizycznej za to, że dziecko kłamie (27%), przebywa w złym towarzystwie (24%) lub nie wróci do domu o określonej porze (19%). Mniej więcej co dziesiąty respondent sprawiłby lanie także za złe oceny w szkole (9%) oraz zniszczenie jakiejś cennej rzeczy (11%) bądź ubrania (9%). Od roku 1993 opinie na ten temat są stabilne.
- Zdecydowana większość rodziców deklaruje, że gdy dziecko jest niegrzeczne, przede wszystkim stara się zachować spokój i wytłumaczyć mu niestosowność jego zachowania. Połowa badanych mających dzieci w wieku szkolnym i młodsze deklaruje, że nigdy nie sprawiła im porządnego lania. Jednak nie wszystkim to się udaje. Co piąty rodzic (21%) przyznaje, że w ciągu ostatniego roku „trzeba było dziecku wlać”.

Można założyć, że w wychowaniu dzieci stosowane są zazwyczaj takie metody, które w opinii rodziców i opiekunów uważane są za skuteczne. I odwrotnie, rodzice zapewne starają się unikać zachowań, które - ich zdaniem - mogłyby źle wpłynąć na wychowanie dziecka.

W badaniu sondażowym¹ nie sposób zweryfikować metod stosowanych w wychowywaniu potomstwa. Można się jednak zorientować, jakie są poglądy i świadomość pedagogiczna Polaków, co w ich przekonaniu przeszkadza w skutecznej socjalizacji dziecka, a także poznać ich opinie na temat kar cielesnych. Interesowało nas również deklarowane przez rodziców postępowanie wobec niesfornych dzieci.

JAK POSTĘPOWAĆ Z DZIECKIEM?

Wszystkich badanych, bez względu na to, czy mają dzieci czy też nie, zapytaliśmy, jakiego rodzaju postępowanie źle wpływa - ich zdaniem - na wychowanie dzieci.

Ogólnie można stwierdzić, że w opinii Polaków największym błędem wychowawczym jest brak kurateli nad dzieckiem i brak czasu na rozmowę o jego sprawach, przeżyciach i problemach. Ankietowani są zgodni co do tego, że wśród wielu czynników źle wpływających na wychowanie dziecka najważniejsze są: brak kontroli nad dzieckiem (63%) oraz zbyt rzadkie rozmowy o jego sprawach i problemach (62%). Inaczej mówiąc, najlepszą receptą na sukces wychowawczy jest poświęcanie dziecku uwagi, czuwanie nad tym, co robi, z kim przebywa oraz wypracowanie więzi z dzieckiem i udzielanie mu wsparcia w potrzebie. Od roku 1993 znaczenie tego rodzaju postępowania znacznie się zwiększyło (wzrost wskazań odpowiednio o 15 i 16 punktów procentowych).

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (133) przeprowadzono w dniach 1-4 czerwca 2001 roku na 1052-osobowej reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski.

Tabela 1

Co głównie, Pana(i) zdaniem, źle wpływa na wychowanie dzieci? Proszę wybrać nie więcej niż trzy możliwości.	Wskazania respondentów według terminów badań	
	V 1993 (N=1072)	VI 2001 (N=1051)
	w procentach	
Brak kontroli nad tym, co robią dzieci	48	63
Zbyt rzadkie rozmowy z dzieckiem o jego problemach	46	62
Zaspokajanie wszystkich zachcianek dzieci	42	35
Brak czułości	35	30
Nadmierna pobłażliwość	32	27
Zbyttnia surowość	13	16
Niedocenywanie sukcesów dzieci	9	13
Nadmierne chwalenie dzieci	20	12
Częste sprawianie lania	16	12
Przesadna opiekuńczość	12	11
Zbyt częste strofowanie i pouczanie dzieci	7	6
Ograniczanie swobody	4	6
Coś innego	-	1
Trudno powiedzieć	3	1

Obecnie nieco częściej niż przed ośmioma laty ankietowani są zdania, że zbyttnia surowość oraz niedocenywanie sukcesów dzieci mają negatywne skutki wychowawcze. Nieco rzadziej zaś wskazują na negatywne skutki rozpieszczania dzieci: zaspokajanie wszystkich ich zachcianek, nadmierną pobłażliwość, nadmierne chwalenie pociech.

Podobnie jak osiem lat temu wśród „grzechów” pedagogicznych nadal częściej wymieniana jest *nadmierna pobłażliwość* niż *zbyttnia surowość* (odpowiednio 27% i 16% wskazań, w 1993 roku - 32% i 13%), ale - inaczej niż wówczas - negatywne skutki *niedocenywania sukcesów dzieci* są obecnie uznawane za błąd wychowawczy równie często jak *nadmierne chwalenie dzieci* (odpowiednio 13% i 12%, w 1993 roku - 9% i 20%).

Fakt posiadania dziecka nie różnicuje poglądów na temat głównych błędów wychowawczych w postępowaniu z dziećmi. Natomiast opinie w tej sprawie związane są z wiekiem i wykształceniem respondentów.

Osoby do 24 roku życia częściej niż pozostałe są zdania, że główną przyczyną wychowawczych porażek są: zbyt rzadkie rozmowy z dzieckiem o jego problemach, niedoceniając sukcesów dzieci i ograniczanie im swobody. Natomiast rzadziej niż inni uznają za błędy: nadmierną pobłażliwość, brak kontroli i brak czułości. Poglądy na wychowanie dzieci szybko się zmieniają. Wskazuje na to fakt, że osoby w wieku od 25 do 34 lat nie różnią się w swych opiniach od starszego pokolenia. Odpowiedzi naszych najmłodszych respondentów (do 24 lat) można zatem z pewnymi zastrzeżeniami uznać za opinie pokolenia osób wychowywanych w niezbyt odległej przeszłości, a odpowiedzi pozostałych ankietowanych - za opinie potencjalnych lub faktycznych wychowawców młodego pokolenia.

Badani z wyższym wykształceniem częściej niż inni wskazują na negatywne skutki braku rozmów z dzieckiem o jego problemach, niedoceniając osiągnięć i postępów dziecka. Można przypuszczać, że wykształcenie różnicuje przede wszystkim wiedzę normatywną na ten temat. Trudno natomiast sprawdzić, czy i w jakiej mierze znajomość teorii przekłada się na stosowanie jej w praktyce wychowawczej.

ZA CO NALEŻY SIĘ LANIE?

Tylko 12% Polaków uważa, że zbyt częste sprawianie dziecku lania źle wpływa na jego wychowanie. Inaczej mówiąc, zdecydowana większość raczej wyznaje zasadę, że porządne lanie jeszcze nikomu nie zaszkodziło.

Przedstawiając ankietowanym listę czternastu zachowań zapytaliśmy, w jakiej sytuacji - ich zdaniem - sprawienie dziecku lania jest uzasadnione. Mniej niż jedna trzecia respondentów (29%) twierdzi, że żadne z przedstawionych zachowań nie zasługuje na lanie. Oznacza to, że zdecydowana większość przyzwala na stosowanie kar cielesnych wobec dzieci nieposłusznych bądź łamiących społeczne normy.

Okazuje się, że wszystkie wymienione przejawy nieposłuszeństwa, nawet błahe, zasługują zdaniem części badanych na sprawienie dziecku lania. Istnieją też takie przewinienia, w przypadku których więcej niż połowa Polaków zastosowałaby ostateczny środek rodzicielskiej perswazji, jakim jest użycie fizycznej przemocy. Należą do nich

przejawy demoralizacji i wejścia na drogę przestępstwa: kradzież, narkomania i picie alkoholu. W opinii dorosłych przestępczość oraz popadanie w nałogi należą do największych niebezpieczeństw czyhających na potomstwo i trzeba użyć wszelkich możliwych środków, nawet najostrzejszych, aby temu zapobiec. Od roku 1994 opinie na ten temat są stabilne.

Tabela 2

Większość ludzi przynajmniej raz w życiu dostała od rodziców lub opiekunów w skórę. W jakiej sytuacji, Pana(i) zdaniem, sprawianie dziecku lania jest uzasadnione i sam(a) Pan(i) postąpił(a)by w ten sposób? Czy uważa Pan(i), że dziecko zasługuje na lanie, gdy:	Odsetki odpowiedzi twierdzących według terminów badań	
	V 1994	VI 2001
- popełni drobną kradzież	54	54
- bierze narkotyki	-	53
- pije alkohol	51	52
- wagaruje	40	39
- zaczyna palić papierosy	39	38
- okazuje rodzicom brak szacunku	33	36
- ucieka z domu	-	34
- nie słucha rodziców	30	31
- kłamie	28	27
- przebywa w złym towarzystwie	-	24
- nie wróci do domu o określonej porze	21	19
- zniszczy jakąś cenną rzecz	12	11
- ma złe oceny w szkole	8	9
- niszczy ubranie, nie dba o nie	13	9

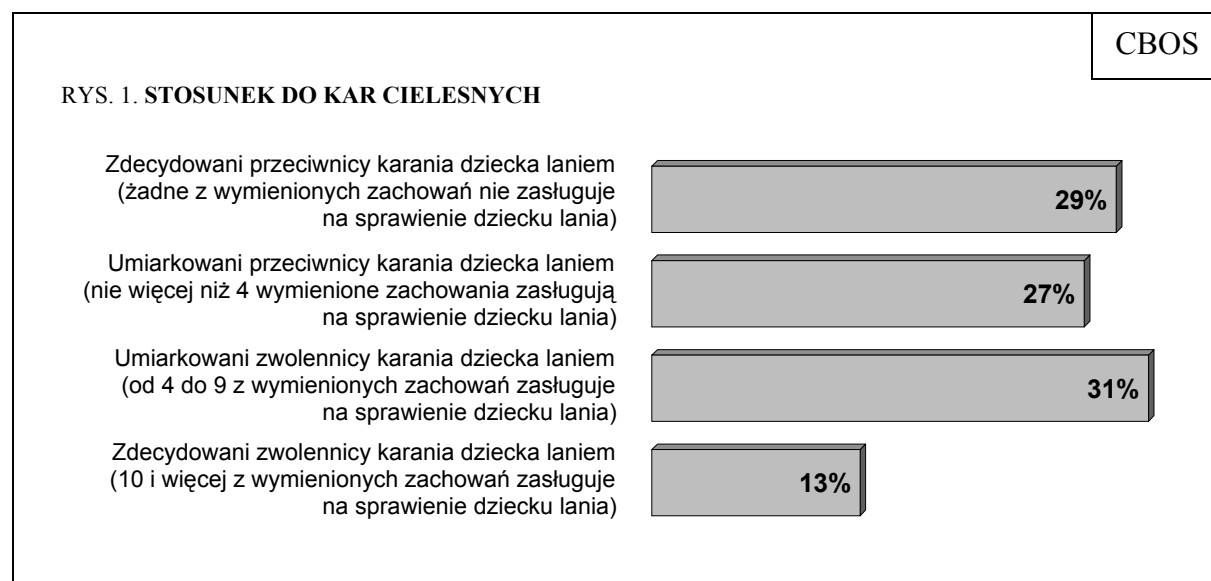
Nie zmieniły się też postawy wobec stosowania kar cielesnych za pozostałe przewinienia. Około dwóch piątych ankietowanych dałoby dziecku w skórę za wagarowanie i palenie papierosów. Warto zwrócić uwagę, że w opinii badanych wagarowanie zdecydowanie częściej zasługuje na karę niż złe oceny w szkole, za które lanie sprawiłby niemal co dziesiąty respondent. Najwyraźniej - w opinii dorosłych - wagary są przejawem lekceważenia obowiązków i naruszania przyjętych norm i to właśnie zasługuje na ostrą reakcję rodziców. Natomiast słabe oceny niekoniecznie muszą wynikać z zaniedbania - winę za nie może ponosić także szkoła lub to, że dziecko nie ma zdolności bądź warunków do nauki.

Wśród „występków” wymagających kary fizycznej wysoko lokuje się też nieposłuszeństwo wobec rodziców, okazywanie im braku szacunku i ucieczka z domu. Za każde z tych zachowań mniej więcej jedna trzecia badanych sprawiłaby dzieciom lanie. Co czwarty respondent jest zdania, że na porządne lanie zasługują też dzieci, które kłamią i przebywają w nieodpowiednim towarzystwie, a co piąty ukarałby w ten sposób dziecko zbyt późno wracające do domu.

Mniej więcej co dziesiąty ankietowany jest zwolennikiem użycia przemocy nawet w przypadku takiego przewinienia, jak zniszczenie jakiejś rzeczy lub ubrania.

To, czy respondenci mają dzieci czy też nie, nie różnicuje ich opinii o stosowaniu kar cielesnych za konkretne przewinienia.

Jak już wspomnieliśmy, 29% ankietowanych można uznać za zdecydowanych przeciwników stosowania kar cielesnych. Uważają oni, że w ten sposób nie należy karać dzieci za żadne z wymienionych zachowań, inaczej mówiąc - nie należy bić dzieci za żadne przewinienie. Skrajną postawę wobec bicia dzieci przyjmuje 13% ankietowanych, w opinii których co najmniej dziesięć spośród czternastu wymienionych zachowań zasługuje na sprawienie dziecku lania.

Im wyższe wykształcenie ankietowanych i większa miejscowość, w której mieszkają, tym częściej są oni zdecydowanymi przeciwnikami stosowania kar cielesnych i tym rzadziej zajmują postawę przeciwną.

Zwolennikami zdecydowanie rygorystycznego wychowania i karania za wszelkie przejawy niesubordynacji bądź demoralizacji są przede wszystkim mieszkańcy wsi oraz osoby z wykształceniem podstawowym. Wśród mieszkańców wsi odsetki zdecydowanych zwolenników bicia dzieci (21%) i przeciwników stosowania kar cielesnych (18%) są porównywalne, podczas gdy w wielkich miastach ci ostatni zdecydowanie przeważają (odpowiednio: 6% i 43%). Wśród osób z wykształceniem podstawowym poglądy na temat stosowania kar cielesnych są podzielone - 18% jest przeciw używaniu przemocy, a 22% wyraża skrajnie przeciwną opinię. Natomiast ponad połowa osób z wyższym wykształceniem (56%) nie sprawiłaby dziecku lania za żadne z wymienionych na liście przewinień, a tylko 1% zajmuje skrajnie odmienną postawę (zob. tabele aneksowe).

Przyjęte kryteria klasyfikacji stosunku do kar cielesnych są oczywiście umowne i każda ich zmiana przyniosłaby inny obraz. Jeśli za skrajnych zwolenników stosowania kar cielesnych uznalibyśmy tylko tych, którzy każde przewinienie dziecka kwitowałiby biciem, ich liczba spadłaby do 2%. Jeśli dla odmiany za wysoki rygoryzm uznalibyśmy stosowanie kar cielesnych w przypadku co najmniej połowy wymienionych „grzechów” popełnianych przez latorośl, liczba zwolenników bicia gwałtownie wzrosłaby do 77%.

PRAKTYKA RODZIELSKA

Z przedstawionych danych wynika, że Polacy raczej przyzwalają na sprawienie dziecku lania, gdy jest ono niegrzeczne, niewdzięczne, nie szanuje rodziców, popada w nałogi lub wkracza na drogę przestępstwa. Jednocześnie wśród najważniejszych błędów wychowawczych wymieniają brak kontaktu z dzieckiem i brak kontroli nad tym, co ono robi. Teoretycznie więc ankietowani zgodnie aprobują wychowanie oparte na zaufaniu i porozumieniu między rodzicami i dziećmi. Co jednak robią rodzice, gdy dziecko jest niegrzeczne, nie wypełnia poleceń, jest krnąbrne lub nieposłuszne? Zdecydowana większość

rodziców deklaruje, że w takiej sytuacji stara się poskromić swoje emocje i bardziej lub mniej spokojnie tłumaczy dzieciom, że źle postępują. Tylko co dwudziesty przyznaje, że taka wymiana zdań zwykle przypieczętowana jest klapssem. Nikt nie przyznaje się do reagowania od razu rękoczynem.

Tabela 3

Które z poniższych stwierdzeń najlepiej opisuje Pana(i) zachowanie, gdy dziecko Pana(i) zdenerwuje?	Odpowiedzi osób mających dzieci w wieku szkolnym i młodsze	
	X 1998 (N=430)	VI 2001 (N=407)
	w procentach	
Karzę je słownie i pouczam o niestosowności jego postępowania	48	49
Staram się zachować spokój i wytłumaczyć mu niestosowność jego postępowania	43	45
Pouczam je o niestosowności jego postępowania i wymierzam mu karę cielesną, klapsa	5	5
Bez zbędnych słów daję mu lanie	1	0
Trudno powiedzieć	3	1

Z odpowiedzi na inne pytanie wynika, że w praktyce argument siły używany jest częściej, chociaż obecnie ankietowani przyznają się do bicia dzieci nieco rzadziej niż w latach ubiegłych.

Tabela 4

Kiedy ostatnio któreś z dzieci dostało porządne lanie, „trzeba mu było wlać”?	Wskazania respondentów według terminów badań		
	IX 1994* (N=1222)	X 1998** (N=430)	VI 2001** (N=407)
	w procentach		
W tym tygodniu	6	3	1
W tym miesiącu	6	7	8
W ciągu ostatniego roku	11	10	12
Dawniej, gdy dziecko było młodsze	11	17	23
Nigdy nie dostało lania	46	43	51
Nie pamiętam	20	20	6

* Badanie CBOS „Moja rodzina”, próba losowo-adresowa dorosłych mieszkańców Polski wychowujących co najmniej jedno dziecko poniżej 19 lat.
 ** Odpowiedzi osób mających dzieci w wieku szkolnym i młodsze.

Jedna piąta rodziców (21%) przyznaje, że w ciągu ostatniego roku sprawiła dziecku lanie. Ponad połowa deklaruje, że nie bije swoich dzieci, a co czwarty - że wszelkie klapsy w jego domu należą już do przeszłości. Z odpowiedzi na pytanie, ile lat miało dziecko, gdy po raz ostatni dostało w skórę, wynika, że rozpiętość wieku jest duża: od 2 do 16 lat. Najczęściej jednak takie metody wychowawcze stosowano do 12 roku życia dziecka (79%). Potwierdzałoby to obserwacje z życia codziennego, że na nieposłuszeństwo małych dzieci rodzice często reagują klapssem, a wobec starszych stosują kary inne niż bicie.

Wychowanie dzieci już dawno przestało być wewnętrzną sprawą rodziny. Sposób wychowania dzieci i traktowania ich przez dorosłych wywołuje duże zainteresowanie Polaków i coraz częściej jest przedmiotem publicznych dyskusji. Tę falę zainteresowania wywołał, z jednej strony, wzrost przestępczości młodych, a z drugiej - doniesienia o złym traktowaniu dzieci przez rodziców i opiekunów.

Z naszych badań wynika, że niemal powszechnie (92%) akceptowane jest prawo społecznej kontroli nad właściwym traktowaniem dziecka w rodzinie². Nie oznacza to jednak wyeliminowania kar fizycznych z metod wychowawczych. Raczej stosunkowo łatwo przyzwalamy na sprawienie dziecku lania z powodów nie tylko „poważnych”, ale i błahych. Ponad połowa ankietowanych zastosowałaby kary cielesne wobec dziecka, gdyby brało ono narkotyki, piło alkohol lub kradło. Blisko dwie piąte deklaruje, że na takie kary zasługują również dzieci, które wagarują i palą papierosy. Co trzeci uznaje, że dziecko powinno dostać

² Por. komunikat CBOS „Dzieciństwo bez przemocy?”, czerwiec 2001.

w skórę, gdy okazuje brak szacunku dla rodziców, nie spełnia ich poleceń oraz ucieka z domu. Tylko 29% ogółu Polaków można uznać za zdecydowanych przeciwników stosowania kar fizycznych wobec dzieci.

Wprawdzie ankietowani, którzy mają dzieci w wieku szkolnym, przedszkolnym i młodsze (ogółem 407 osób), powszechnie (94%) deklarują, że w konfrontacji z niegrzecznym dzieckiem starają się poskromić swoje emocje i przede wszystkim pouczyć je o niestosowności zachowania, jednak w praktyce nie wszystkim to się udaje. Jedna piąta rodziców (21%) przyznaje, że w ciągu ostatniego roku sprawiła dziecku porządne lanie. Natomiast połowa (51%) deklaruje, że nigdy nie uderzyła swojego dziecka.

Opracowała
Macieja FALKOWSKA

A N E K S

Tabela 1. Co głównie, Pana(i) zdaniem, źle wpływa na wychowanie dzieci? Proszę wybrać nie więcej niż trzy możliwości.
 1 - Nadmierne chwalenie dzieci; 2 - Zbyt rzadkie rozmowy z dzieckiem o jego problemach; 3 - Nadmierna pobłażliwość; 4 - Częste sprawianie lania; 5 - Zaspokajanie wszystkich zachcianek dzieci; 6 - Brak czułości; 7 - Zbyt częste strofowanie i pouczanie dzieci; 8 - Brak kontroli nad tym, co robią dzieci

	1	2	3	4	5	6	7	8
Ogółem	12	62	27	12	35	30	6	63
Płeć								
Mężczyźni	13	61	29	11	35	26	6	64
Kobiety	12	63	25	13	35	33	6	62
Wiek								
18-24 lat	7	70	17	15	44	21	8	48
25-34	16	61	31	9	32	35	7	61
35-44	9	63	23	10	41	33	4	74
45-54	16	66	25	11	29	26	6	63
55-64	9	57	35	15	33	34	2	68
65 lat i więcej	14	54	32	15	32	29	9	62
Miejsce zamieszkania								
Wieś	16	54	29	12	41	27	4	63
Miasto do 20 tys.	6	73	32	10	33	34	13	55
20-100 tys.	8	61	29	11	31	32	5	64
101-500 tys.	12	66	24	12	32	29	7	67
501 tys. i więcej mieszk.	12	71	21	15	28	32	7	62
Wykształcenie								
Podstawowe	14	52	34	18	37	26	4	60
Zasadnicze zawodowe	16	60	25	11	33	31	6	66
Średnie	11	65	28	10	36	32	6	63
Wyższe	7	80	13	8	31	29	10	63
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	2	85	8	9	23	31	14	62
Prac. umysł. niż. szczebla	8	71	34	3	46	28	2	70
Pracownicy fiz.- umysł.	12	69	27	6	35	30	5	65
Robotnicy wykwalifikowani	16	58	27	12	33	37	7	69
Robotnicy niewykwalifik.	27	49	26	22	20	33	0	51
Rolnicy	23	46	45	12	40	24	3	72
Pracujący na własny rach.	5	69	24	16	31	26	7	69
Bierni zawodowo								
Renciści	14	55	26	13	32	28	7	65
Emeryci	13	55	32	14	33	32	6	63
Uczniowie i studenci	10	68	19	13	45	16	7	51
Bezrobotni	14	59	28	17	42	32	4	55
Gospodynie domowe i inni	8	72	23	14	33	32	7	60
Pracuje w:								
inst. państw., publicznej	9	73	23	9	31	33	7	65
spółce właścicieli								
prywatnych i państwa	13	64	33	11	32	25	1	71
sekt. pryw. poza rolnict.	10	64	19	10	36	32	9	65
prywatnym gosp. rolnym	19	47	48	6	40	27	3	69
Dochody na jedną osobę								
Do 275 zł	16	50	33	16	35	29	5	65
276-399	15	64	20	12	45	27	5	55
400-549	12	60	37	7	35	30	4	64
550-799	12	68	20	10	34	26	9	63
Powyżej 799 zł	8	67	25	12	29	33	6	66
Ocena własnych war. mater.								
Źle	14	56	29	14	37	32	5	63
Średnie	13	63	28	11	33	29	7	62
Dobre	7	70	21	11	36	29	6	64
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	10	69	23	9	36	20	6	53
Raz w tygodniu	14	58	28	11	35	30	6	66
1-2 razy w miesiącu	16	60	30	15	37	28	4	59
Kilka razy w roku	7	67	28	12	36	31	8	66
W ogóle nie uczestniczy	5	79	17	19	28	34	5	49
Poglądy polityczne								
Lewica	11	63	30	11	34	28	5	70
Centrum	13	61	32	12	33	33	6	56
Prawica	11	69	19	16	36	29	8	64
Trudno powiedzieć	13	56	25	11	39	29	6	59

Tabela 1 (cd.). 9 - Przesadna opiekuńczość; 10 - Niedocenywanie sukcesów dzieci; 11 - Zbytńia surowość; 12 - Ograniczanie swobody

(%)

	9	10	11	12	Coś innego	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	11	13	16	6	1	1	1052
Płeć							
Mężczyźni	13	15	15	6	1	1	499
Kobiety	10	12	17	6	1	1	553
Wiek							
18-24 lat	10	19	20	15	0	1	150
25-34	11	13	12	6	0	2	186
35-44	12	12	13	2	1	0	196
45-54	12	17	20	3	1	0	224
55-64	13	6	15	8	1	1	119
65 lat i więcej	11	10	15	5	1	2	177
Miejsce zamieszkania							
Wieś	12	10	17	7	1	1	388
Miasto do 20 tys.	7	10	23	2	0	1	107
20-100 tys.	12	14	17	7	1	2	207
101-500 tys.	10	17	12	7	1	0	202
501 tys. i więcej mieszk.	14	18	12	4	1	0	147
Wykształcenie							
Podstawowe	11	6	17	9	1	2	281
Zasadnicze zawodowe	9	14	20	4	0	1	272
Średnie	14	14	13	6	0	0	371
Wyższe	11	28	14	4	2	0	128
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	16	33	12	4	1	0	83
Prac. umysł. niż. szczebla	10	11	7	6	0	1	85
Pracownicy fiz. - umysł.	14	13	18	3	2	0	82
Robotnicy wykwalifikowani	8	9	20	4	1	0	111
Robotnicy niewykwalifik.	13	6	25	14	0	4	29
Rolnicy	12	4	11	0	2	0	46
Pracujący na własny rach.	9	18	16	4	0	0	41
Bierni zawodowo							
Renciści	13	11	15	10	0	1	134
Emeryci	14	9	15	4	1	2	200
Uczniowie i studenci	11	23	16	18	0	0	74
Bezrobotni	7	12	20	3	0	1	113
Gospodynie domowe i inni	3	12	21	5	2	0	52
Pracuje w:							
inst. państw., publicznej	14	17	12	6	1	0	191
spółce właścicieli							
prywatnych i państwa	10	18	18	4	0	0	85
sekt. pryw. poza rolnict.	10	12	19	5	1	2	180
prywatnym gosp. rolnym	14	6	13	0	1	0	58
Dochody na jedną osobę							
Do 275 zł	9	11	21	5	1	0	138
276-399	10	15	19	6	2	1	106
400-549	14	10	21	3	0	1	218
550-799	11	15	11	10	0	2	148
Powyżej 799 zł	14	20	13	5	0	0	206
Ocena własnych war. mater.							
Złe	11	11	17	5	1	1	365
Średnie	10	15	17	5	1	1	476
Dobre	16	14	13	10	0	1	209
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	11	25	20	9	2	0	68
Raz w tygodniu	11	12	15	6	1	1	556
1-2 razy w miesiącu	12	10	22	3	0	1	165
Kilka razy w roku	10	13	14	7	0	0	174
W ogóle nie uczestniczy	16	22	16	6	0	1	86
Poglądy polityczne							
Lewica	12	13	15	6	1	0	350
Centrum	12	14	20	5	0	1	255
Prawica	7	16	14	7	0	0	226
Trudno powiedzieć	13	10	16	5	2	2	219

Tabela 2. Większość ludzi przynajmniej raz w życiu dostała od rodziców lub opiekunów w skórę. W jakiej sytuacji, Pana(i) zdaniem, sprawianie dziecku lania jest uzasadnione i sam(a) Pan(i), postąpił(a)by w ten sposób? Czy uważa Pan(i), że dziecko zasługuje na lanie, gdy: 1 - kłamie; 2 - nie wróci do domu o określonej porze; 3 - ma złe oceny w szkole; 4 - wagaruje; 5 - popełni drobną kradzież; 6 - okazuje rodzicom brak szacunku; 7 - zniszczy jakąś cenną rzecz

Odsetki odpowiedzi twierdzących								
	1	2	3	4	5	6	7	Liczba osób
Ogółem	27	19	9	39	54	36	11	1051
Płeć								
Mężczyźni	27	18	10	38	56	38	10	498
Kobiety	27	21	8	39	53	35	12	553
Wiek								
18-24 lat	20	13	7	30	61	44	7	150
25-34	16	10	5	38	55	34	6	186
35-44	29	22	8	41	55	37	10	196
45-54	29	19	11	39	48	33	11	224
55-64	31	22	9	34	46	28	15	119
65 lat i więcej	39	29	12	47	61	43	15	176
Miejsce zamieszkania								
Wieś	35	25	12	51	63	45	13	387
Miasto do 20 tys.	25	19	7	44	61	41	10	107
20-100 tys.	26	22	8	38	50	39	13	207
101-500 tys.	20	12	6	24	45	24	7	202
501 tys.i więcej mieszk.	21	10	6	24	47	24	8	147
Wykształcenie								
Podstawowe	41	28	14	51	65	50	18	280
Zasadnicze zawodowe	31	22	12	47	60	39	12	272
Średnie	20	15	5	30	51	32	7	371
Wyższe	9	6	0	19	29	14	4	128
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	10	6	0	18	35	17	4	83
Prac.umysł.niż.szczebła	18	10	3	30	43	31	8	85
Pracownicy fiz.- umysł.	19	11	7	41	56	40	10	82
Robotnicy wykwalifikowani	24	24	13	45	62	40	14	111
Robotnicy niewykwalifik.	30	26	13	42	55	62	7	29
Rolnicy	38	34	11	63	66	51	10	46
Pracujący na własny rach.	19	11	0	26	29	18	2	41
Bierni zawodowo								
Renciści	32	21	12	40	49	37	14	134
Emeryci	39	28	10	44	60	38	16	199
Uczniowie i studenci	18	10	8	28	61	37	4	74
Bezrobotni	30	19	9	42	65	39	10	113
Gospodynie domowe i inni	32	27	11	38	58	37	12	52
Pracuje w:								
inst. państw., publicznej	16	13	7	30	39	26	5	191
spółce właścicieli								
prywatnych i państwa	30	17	10	42	63	45	14	85
sekt. pryw. poza rolnict.	17	14	5	33	49	32	7	180
prywatnym gosp. rolnym	38	29	9	60	60	49	10	58
Dochody na jedną osobę								
Do 275 zł	34	33	17	51	62	48	19	138
276-399	32	21	9	46	57	49	13	105
400-549	31	22	10	47	61	43	12	218
550-799	22	12	8	31	52	28	6	148
Powyżej 799 zł	23	13	4	29	48	28	8	206
Ocena własnych war. mater.								
Złe	33	22	10	40	56	42	14	365
Średnie	25	19	9	39	54	35	9	475
Dobre	22	15	4	36	53	30	8	209
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	31	24	10	45	54	29	12	68
Raz w tygodniu	30	22	11	45	57	40	11	555
1-2 razy w miesiącu	25	20	7	37	61	39	9	165
Kilka razy w roku	23	13	6	29	52	30	10	174
W ogóle nie uczestniczy	20	11	3	18	32	26	11	86
Poglądy polityczne								
Lewica	27	14	8	38	51	34	10	350
Centrum	28	21	10	45	52	38	8	255
Prawica	19	21	6	31	56	33	12	225
Trudno powiedzieć	35	25	10	40	61	42	13	219

Tabela 2 (cd.). 8 - niszczy ubranie i nie dba o nie; 9 - nie słucha rodziców; 10 - zaczyna palić papierosy; 11 - pije alkohol; 12 - bierze narkotyki; 13 - ucieka z domu; 14 - przebywa w złym towarzystwie

Odsetki odpowiedzi twierdzących

	8	9	10	11	12	13	14	Nie wybrał(a)	Liczba osób
Ogółem	9	31	38	52	53	34	24	29	1051
Płeć									
Mężczyźni	9	29	40	52	55	32	24	28	498
Kobiety	9	33	37	52	51	36	25	29	553
Wiek									
18-24 lat	7	37	28	47	61	38	18	23	150
25-34	7	31	42	50	52	30	18	31	186
35-44	10	30	37	54	51	32	26	28	196
45-54	7	27	34	47	47	31	27	32	224
55-64	8	28	39	56	53	31	26	32	119
65 lat i więcej	13	35	50	60	57	43	32	24	176
Miejsce zamieszkania									
Wies	12	39	48	64	64	40	30	21	387
Miasto do 20 tys.	8	34	53	60	52	35	25	22	107
20-100 tys.	9	35	34	47	50	37	26	29	207
101-500 tys.	4	18	29	42	44	25	19	36	202
501 tys. i więcej mieszk.	5	21	22	35	40	27	15	43	147
Wykształcenie									
Podstawowe	16	42	50	67	65	46	36	18	280
Zasadnicze zawodowe	11	34	46	59	59	41	28	24	272
Średnie	3	27	32	47	50	27	19	30	371
Wyższe	4	16	16	19	24	12	7	56	128
Grupa społ.-zaw. pracujący									
Kadra kier., inteligencja	3	20	18	24	31	10	7	52	83
Prac. umysł. niż. szczebla	3	26	24	40	42	28	10	41	85
Pracownicy fiz.- umysł.	7	35	36	51	52	29	23	24	82
Robotnicy wykwalifikowani	7	30	51	63	63	39	32	21	111
Robotnicy niewykwalifik.	19	36	43	61	63	42	43	21	29
Rolnicy	18	45	58	73	66	49	40	19	46
Pracujący na własny rach.	12	26	22	46	35	19	13	38	41
Bierni zawodowo									
Renciści	9	30	38	48	50	37	28	35	134
Emeryci	12	33	50	62	58	39	30	22	199
Uczniowie i studenci	5	26	27	40	55	33	11	24	74
Bezrobotni	9	40	39	55	60	37	28	24	113
Gospodynie domowe i inni	6	28	37	54	50	40	31	26	52
Pracuje w:									
inst. państw., publicznej	5	24	27	37	38	26	19	44	191
spółce właścicieli									
prywatnych i państwa	11	39	47	55	60	33	30	19	85
sekt. pryw. poza rolnict.	6	25	30	51	51	27	17	31	180
prywatnym gosp. rolnym	17	47	56	71	62	41	32	21	58
Dochody na jedną osobę									
Do 275 zł	16	38	48	68	62	38	31	15	138
276-399	14	41	40	57	57	43	35	22	105
400-549	8	39	47	59	59	41	29	25	218
550-799	5	25	30	42	46	27	18	30	148
Powyżej 799 zł	6	19	28	42	41	23	18	39	206
Ocena własnych war. mater.									
Złe	11	32	43	57	56	40	31	25	365
Średnie	8	33	37	52	52	34	22	29	475
Dobre	5	25	34	44	49	25	19	32	209
Udział w prakt. religijnych									
Kilka razy w tygodniu	8	30	40	51	57	42	25	28	68
Raz w tygodniu	10	35	43	56	56	38	28	27	555
1-2 razy w miesiącu	8	30	43	60	60	35	21	20	165
Kilka razy w roku	6	26	29	43	43	25	20	31	174
W ogóle nie uczestniczy	9	21	20	32	37	22	16	49	86
Poglądy polityczne									
Lewica	7	27	36	50	50	32	24	32	350
Centrum	10	34	37	50	51	36	24	29	255
Prawica	9	27	39	50	50	30	21	28	225
Trudno powiedzieć	10	39	44	58	62	40	30	23	219

Tabela 3. Które z poniższych stwierdzeń najlepiej opisuje Pana(i) zachowanie, gdy dziecko Pana(ią) zdenerwuje? 1 - Staram się zachować spokój i wytłumaczyć mu niestosowność jego postępowania; 2 - Karzę je słownie i pouczam o niestosowności jego postępowania; 3 - Pouczam je o niestosowności jego postępowania i wymierzam mu karę cielesną, klapsa; 4 - Bez zbędnych słów daję mu lanie

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	45	49	5	0	1	407
Płeć						
Meżczyźni	50	45	5	0	1	199
Kobiety	40	54	5	0	1	208
Wiek						
18-24 lat	53	29	7	0	11	12
25-34	54	35	9	1	1	99
35-44	35	61	4	0	0	164
45-54	49	47	3	0	1	117
55-64	47	53	0	0	0	15
65 lat i więcej	100	0	0	0	0	1
Miejsce zamieszkania						
Wieś	48	44	7	0	1	153
Miasto do 20 tys.	51	46	2	0	0	34
20-100 tys.	38	53	7	1	1	83
101-500 tys.	39	55	3	0	2	89
501 tys. i więcej mieszk.	49	51	0	0	0	48
Wykształcenie						
Podstawowe	49	36	12	0	3	67
Zasadnicze zawodowe	43	51	6	0	1	132
Średnie	47	49	3	0	0	156
Wyższe	37	63	0	0	0	53
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	42	57	0	0	1	44
Prac.umysł.niż.szczebła	50	48	2	0	0	52
Pracownicy fiz.- umysł.	59	39	3	0	0	38
Robotnicy wykwalifikowani	46	49	5	0	0	64
Robotnicy niewykwalifik.	68	26	7	0	0	16
Rolnicy	29	53	18	0	0	30
Pracujący na własny rach.	31	64	0	0	4	27
Bierni zawodowo						
Renciści	45	51	0	0	4	31
Emeryci	52	48	0	0	0	9
Bezrobotni	40	48	10	0	1	67
Gospodynie domowe i inni	40	50	7	3	0	30
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	52	47	1	0	0	110
spółce właścicieli	40	52	8	0	0	42
prywatnych i państwa	48	51	0	0	1	95
sekt. pryw. poza rolnict.	25	57	17	0	0	31
prywatnym gosp. rolnym						
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	45	46	8	0	0	85
276-399	35	51	10	2	2	48
400-549	44	52	3	0	1	93
550-799	45	55	0	0	0	42
Powyżej 799 zł	47	51	2	0	0	58
Ocena własnych war. mater.						
Złe	46	47	5	0	1	159
Średnie	45	49	5	0	1	169
Dobre	39	55	5	0	1	78
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	45	55	0	0	0	13
Raz w tygodniu	46	48	5	0	0	203
1-2 razy w miesiącu	45	46	8	0	1	87
Kilka razy w roku	39	54	4	1	2	73
W ogóle nie uczestniczy	46	53	0	0	1	30
Poglądy polityczne						
Lewica	41	56	3	0	0	141
Centrum	48	45	6	0	1	114
Prawica	43	53	2	1	2	78
Trudno powiedzieć	48	39	11	0	1	74

Tabela 4. Kiedy ostatnio któreś z dzieci dostało porządne lanie, "trzeba mu było wlać"? 1 - W tym tygodniu; 2 - w tym miesiącu; 3 - W ciągu ostatniego roku; 4 - Dawniej, gdy dziecko było młodsze; 5 - Nigdy nie dostało lania

	(%)						
	1	2	3	4	5	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	1	8	12	23	51	6	407
Płeć							
Mężczyźni	1	5	9	27	53	5	199
Kobiety	1	11	14	18	49	7	208
Wiek							
18-24 lat	0	11	23	0	60	6	12
25-34	3	15	23	2	51	7	99
35-44	0	8	9	28	48	7	164
45-54	0	3	6	34	53	5	117
55-64	0	4	0	30	65	2	15
65 lat i więcej	0	0	0	0	100	0	1
Miejsce zamieszkania							
Wieś	0	11	14	19	45	11	153
Miasto do 20 tys.	0	5	18	10	61	5	34
20-100 tys.	1	10	11	24	54	1	83
101-500 tys.	0	1	9	31	57	3	89
501 tys. i więcej mieszk.	6	10	6	23	49	6	48
Wykształcenie							
Podstawowe	3	17	14	20	38	8	67
Zasadnicze zawodowe	1	7	10	20	55	7	132
Średnie	0	6	14	25	51	4	156
Wyższe	2	4	5	23	59	7	53
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	2	4	1	30	56	7	44
Prac. umysł. niż. szczebla	0	10	8	20	59	3	52
Pracownicy fiz.- umysł.	0	6	15	24	49	6	38
Robotnicy wykwalifikowani	0	5	5	18	65	7	64
Robotnicy niewykwalifik.	0	36	21	19	20	4	16
Rolnicy	6	15	36	10	24	9	30
Pracujący na własny rach.	0	0	17	21	62	0	27
Bierni zawodowo							
Renciści	0	2	0	50	39	9	31
Emeryci	0	0	16	30	54	0	9
Bezrobotni	0	10	14	15	55	5	67
Gospodynie domowe i inni	3	8	14	24	40	11	30
Pracuje w:							
inst. państw., publicznej	0	8	7	19	62	4	110
spółce właścicieli							
prywatnych i państwa	0	7	15	16	53	8	42
sekt. pryw. poza rolnict.	1	4	7	30	52	6	95
prywatnym gosp. rolnym	6	14	31	14	27	8	31
Dochody na jedną osobę							
Do 275 zł	0	9	19	24	43	5	85
276-399	0	14	10	25	42	9	48
400-549	2	8	9	24	56	2	93
550-799	0	8	7	32	48	6	42
Powyżej 799 zł	2	2	9	27	55	6	58
Ocena własnych war. mater.							
Złe	2	11	11	24	47	5	159
Średnie	0	6	13	21	54	7	169
Dobre	0	6	10	24	53	7	78
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	0	10	21	19	26	23	13
Raz w tygodniu	2	8	13	23	50	5	203
1-2 razy w miesiącu	0	13	12	17	52	6	87
Kilka razy w roku	0	5	8	29	52	7	73
W ogóle nie uczestniczy	0	1	7	18	71	3	30
Poglądy polityczne							
Lewica	0	10	11	24	53	2	141
Centrum	2	6	14	21	50	6	114
Prawica	0	7	9	28	49	7	78
Trudno powiedzieć	1	8	10	18	52	12	74